

ВИНИКНЕННЯ ПРОТЕСТАНТИЗМУ ПРОТЕСТАНТИЗМУ

На початку XVI в. в [країнах](#) Центральної і Північної Європи спалахує буржуазне по суті рух, направлений проти [феодалізму](#) і його церковного виразу – [католицизму](#), проти самовладдя і безсоромного здирства папської курії. Найяскравішими вождями стали Мартін [Лютер](#) (в Німеччині), Жан Кальвін і Ульріх Цвінглі (в Швейцарії). Одним з перших кроків руху [реформації](#) в Німеччині був виступ Мартіна Лютера проти індульгенцій. Лютер виступив проти претензій католицького духовництва контролювати віру і [совість](#) на правах посередника між людьми і Богом. Проголошувався принцип індивідуалізму в справах віри. [Людина](#) може врятувати душу тільки за допомогою віри, яка безпосередньо дарується Богом, без допомоги церкви. Це вчення Лютера про порятунок або виправдання вірою в [спокутну](#) жертву Христа, стало одним з центральних догматів протестантизму. Реформатори відкрито звинувачували католицьку церкву в спотворенні справжнього [християнства](#) і закликали повернутися до істинної віри християн, до загального священного.

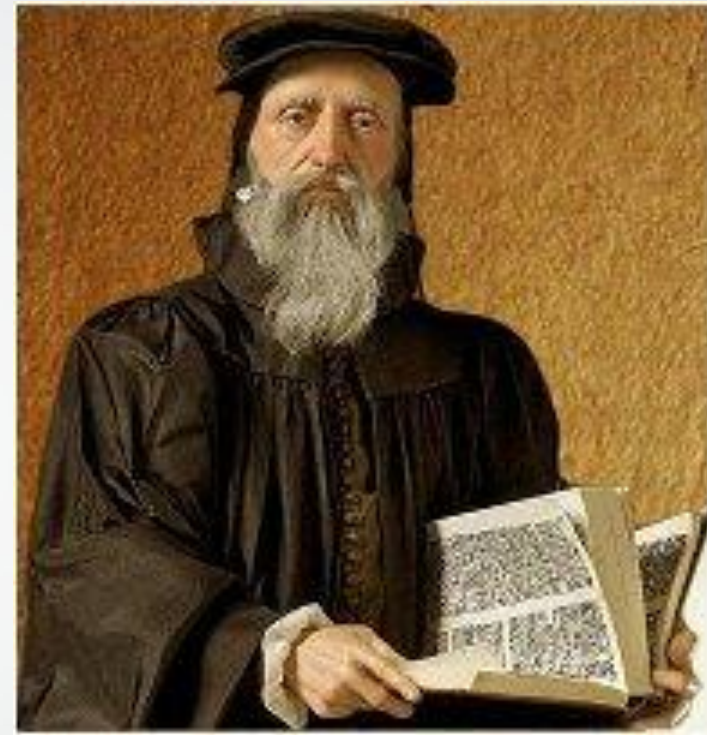

У Німеччині [Реформація](#) проходила під буттям на чолі німецького богослова Мартіна Лютера (1483–1546), професори Віттенбергського університету. Приводом для його виступу послужила [торгівля](#) індульгенціями. 31 жовтня 1517 р. він прибив на дверях церкви у Віттенберге 95 тез про відпущення гріхів. В них Лютер висунув принцип внутрішнього розкаяння, яким повинне стати все [життя християнина](#), і критикував вчення про індульгенції, про чистилище, про молитву за померлих і порятунку заслугами святих. В подальшому Лютер відкинув папську владу, особливу благодать священного і його [посередництво](#) в порятунку, висунув вимогу спростити обрядовість, підпорядкувати церкву государям. Все це [відповідало](#) інтересам бюргерства і частини дворянства, що склала під буттям Лютера на чолі і його сподвижника Пилипа Меланхтона (1490–1560) помірний напрям німецької Реформації. В реформаторський рух в Німеччині включилися і селянсько-плебейські шари, очолені Томасом Мюнцером (1490–1525).

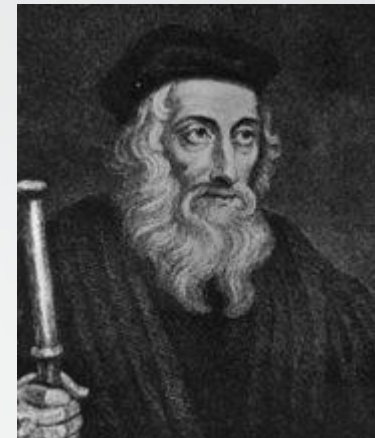

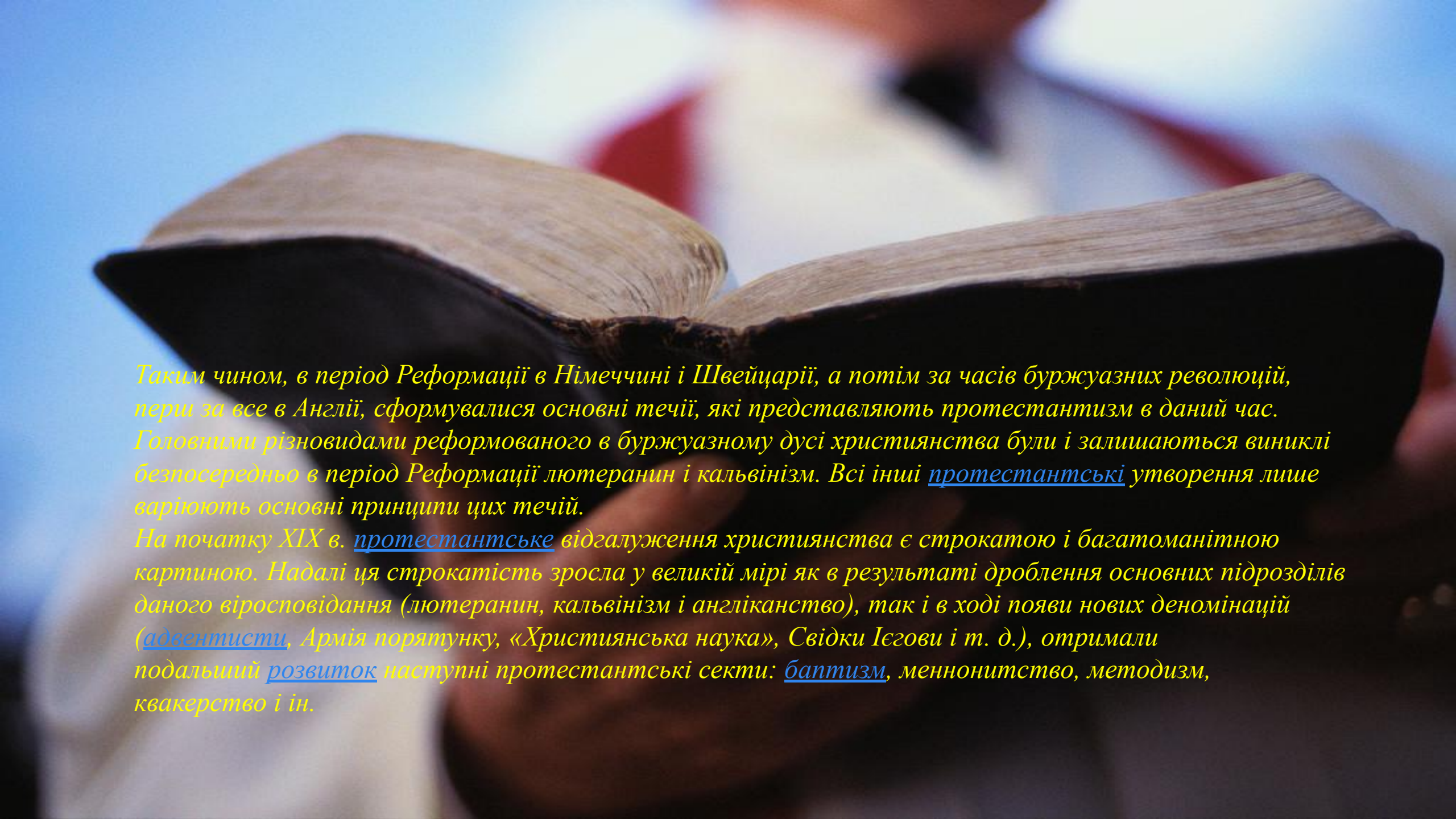
Центрами Реформації в Швейцарії стали міста [Цюріх](#) і [Женева](#), де Ульріхом Цвінґлі (1484–1531) і Жаном Кальвіном (1509–1564) було здійснене радикальне перетворення церковного пристрою. Тут Реформація набагато більш послідовно, ніж лютеранин, виразила буржуазне єство руху реформації. Цвінґліанство більш рішуче порвало з обрядовою стороною католицизму, відмовившись від визнання особливої магічної сили (благодать) за останніми двома збереженими лютеранином таїнствами – хрещенням і причащенням; причащення розглядалося як простий обряд, скований на згадку про смерть Ісуса Христа, в якому [хліб](#) і [віно](#) є лише символами його тіла і крові. Набагато більше розповсюдження отримав кальвінізм. Одним з головних догматів кальвінізму є вчення про «абсолютне визначення»: ще до «створення миру» Бог нібито зумовив долі людей: одним уготований рай, іншим – пекло, і ніякі зусилля людей не можуть змінити те, що визначено Всевишньому. З самого початку кальвінізму була властива нетерпимість до всякого прояву інакомислення. Кальвінізм радикально реформував [християнський](#) культ і церковну організацію. Майже всі зовнішні атрибути католицького культу (ікони, одягаються, свічки і т. д.) були відкинуті. Основне місце в богослужінні зайняли [читання](#) і коментування Біблії, спів псалмів. Керівну роль в кальвіністських общинах стали грати старшини (пресвітери) і проповідники.

Реформація в Англії мала дещо інший характер в порівнянні з Німеччиною або Швейцарією. В XIV–XV вв. «лолларди» – «бідні священники» – проповідували навчання професора Оксфордського університету Джона Вікліфа (1320–1384), який вимагав підкорення англійської церкви в цивільних справах королю. Вікліф виступав проти поборів римських тат з Англії, засумнівався в праві ієрархії відпускати гріхи і видавати індульгенції, наполягав на пріоритеті Священного Писання над церковним переказом. В 1534 р. англійський парламент проголосив незалежність церкви від тата і оголосив її главою короля Генріха VIII. З часом вплив протестантизму на англійську церкву посилювався і поглиблювався її розмежування з католицизмом. Англійська церква прийняла протестантські догмати про виправдання вірою і про «священне писання» як єдиному джерелі віри; відкинула вчення католицизму про індульгенції, про шанування ікон і потужностей. Була збережена літургія і ряд інших характерних для католицизму обрядів, залишився недоторканим єпископат. У зв'язку із загостренням соціальних суперечностей в Англії кінця XVI – почала XVII в. складається буржуазна опозиція абсолютистському режиму, яку не задовольняє королівська реформація. Серед англійської буржуазії набуває поширення кальвінізм, прихильників якого називали пуританами. Помірні пуритани обмежувалися вимогою встановлення пресвітеріанської церкви, тоді як радикальне крило, індепенденти (незалежні) повністю відкинули принцип державної церкви; кожна релігійна община повинна бути абсолютно вільною у виборі віросповідання.

Таким чином, в період Реформації в Німеччині і Швейцарії, а потім за часів буржуазних революцій, перш за все в Англії, сформувалися основні течії, які представляють протестантизм в даний час. Головними різновидами реформованого в буржуазному дусі християнства були і залишаються виниклі безпосередньо в період Реформації лютеранин і кальвінізм. Всі інші протестантські утворення лише варіюють основні принципи цих течій.

На початку ХІХ в. протестантське відгалуження християнства є строкатою і багатоманітною картиною. Надалі ця строкатість зростає у великій мірі як в результаті дроблення основних підрозділів даного віросповідання (лютеранин, кальвінізм і англіканство), так і в ході появи нових деномінацій (адвентисти, Армія порятунку, «Християнська наука», Свідки Іегови і т. д.), отримали подальший розвиток наступні протестантські секти: баптизм, меннонітство, методизм, квакерство і ін.

Протестантизм – один з трьох найбільших напрямів християнства разом з католицизмом і православ'ям. Це поняття об'єднує ряд самостійних церков і сект, декількох відмінних один від одного культом і організацією, але зв'язаних спільністю походження і догматизму. Поступово відбувалося перетворення старих протестантських церков в державні, рівноправні з церквами інших віросповідань. В них посилювалася тенденція до перетворення в звичайні церковні організації з властивими церкві формалізмом і чисто зовнішнім «благочестивістю».

Протестантизм виник в XVI в. як новий, специфічно «буржуазний різновид» християнства – в протилежність середньовічному, феодальному в своїй основі, католицизму. Основні догматичні положення нового напрямку християнства були сформульовані найбільшими протестантськими теологами XVI в. – засновниками протестантизму – М. Лютером, Же. Кальвіном, У. Цвінглі. В період XVI–XVII вв. протестантизм, сприйнятий самими різними соціальними шарами, був в першу чергу ідейною зброєю буржуазії, що боролася з феодалізмом, прапором перших буржуазних революцій.

До основних форм протестантизму відносяться лютеранин, кальвінізм і англіканство.

Протестантські церкви налічують на сьогоднішній день близько 235 млн.

прихильників. Релігія поширена в США, скандинавських країнах, Німеччині,

Швейцарії, Нідерландах, Великобританії і її колишніх домініонах (Австралія, Канада, Нова

Зеландія) і в інших. В XX в. розвернувся екуменічний рух, ставлячи за мету об'єднання християнських церков – Всесвітня рада церков.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гараджа В.І. Релігієзнавство. - М.: Центр, 1995..
2. Кислюк К.В., Кучер О.М. Релігієзнавство - Ростов-на-Дону, 2003.
3. Радугин А.А. Введення в релігієзнавство: теорія, історія і сучасність. - М., 1997..
4. Яблокова І.М. Основи релігієзнавства - М., 2004.